

62. Uribe D. Josepho Fernandez, Canonico Metropolitanae Ecclesiae Mexicanae,

Conciones tres: (Typ. edit. habentur Matriti anno 1821. At quo anno dictae fuerunt? Juxta Tornel, (1) illa, in qua asseritur antiquam narrationem mexicanam de Guadalupensi Apparitione inveniri in Mexicana Universitate, dicta fuit anno 1777. Haec autem concio dicitur tertia.)

63. Campos D. Joanni Gregorio, Oratorii S. Philippe Nerii,

Conciones duae, typ. ed. an. 1778, et anno 1781:

64. A. S. Cirilo Fr. Francisco, Ord. B. M. V. de Monte Carmelo,

Conciones duae, typ. ed. an. 1779, et 1796:

65. Peñuelas D. Paulo

Concio una, typ. ed. Mex. anno 1782:

66. Larrañaga D. Josepho Ignatio

Concio una, dicta anno 1794, et typ. ed. Mex. anno 1796:

67. Perez Anestaris D. Raymundo, Cantoris Dignitate in Cathedrali Michuacanensi decorato,

Concio una, typ. ed. an. 1796:

68. Puente D. Josepho Ignatio

Concio una, typ. ed. Mex. anno 1796:

69. Lema D. Josepho Antonio

Concio una, typ. ed. anno 1802:

70. Heredia D. Josepho Ignatio

Concio una, typ. edit. Mexici anno 1803:

71. Lopez Torres D. Josepho Mariano

Concio una, typ. ed. Mex. anno 1810:

72. Alcoser D. Josepho Michaeli Guridi

Concio una, typ. edit. Mexici anno 1810:

Huc usque ex Beristain in Bibliotheca Hispano Ame-

(1) La Aparicion de N. Señora de Guadalupe, tom. 1.º, cap. 6, núm. 103.

ricana. Quae conciones in hoc Bibliographo non reperiuntur, jam notatae sunt. Post Beristain magnopere desiderantur notitiae accuratae de scriptoribus mexicanis; veruntamen aliquas annotare oportet conciones typ. ed. ut continuatio traditionis ostendatur. Ascribantur ergo,

73. Naxera Fr. Emmanueli a Sancto Joanne Chrysostomo, Ord. B. M. V. de Monte Carmelo,

Concio una, dicta in Cathedrali Ecclesia Guadalax, anno 1839 typ. ed. anno 1840:

74. Ortiz D. Jesu, Licentiae gradu in Sacra Theologia, et Cantoris Dignitate in Cathedrali Ecclesia Guadalaxarensi decorato,

Conciones duae, typ. ed. anno 1854, et anno 1856:

75. Orosco Dr. D. Josepho Maria Cayetano, Cathedralis Ecclesiae Guadalaxarensis Portionario,

Concio una, dicta in Guadalupensi Templo Guadalaxarensi anno 1858, typ. ed. eodem anno:

76. Rivera Dr. D. Augustino

Conciones duae, typ. ed. dictae autem anno 1859, et an. 1876:

77. Parga D. Florencio, hodie Dignitate decorato in Guadalaxarensi Metropolitana Ecclesia,

Concio una, dicta anno 1864, typ. ed. Guadalax. anno 1865:

78. Loza Rmo D. Petro, Archiepiscopo Guadalaxarensi,

Concio dicta templo B. M. V. de Guadalupe civitatis Guadalaxara, dum et ipse Archipraesul, et universus Clerus civitatis, tam saecularis, quam regularis, B. M. V. de Guadalupe Apparitionem solemniter celebrarunt anno 1877; typ. ed. Guadalax. eodem anno:

79. Aleman D. Francisco

Concio una, typ. ed. Guadalaxarae anno 1882:

Nullatenus existimandum omnes typ. ed. de Guadalupensi Apparitione conciones esse in praecedentibus

enumeratas: 1.º dicere enim solent bibliographi quae sit materia concionum quando hae separatim eduntur; quando autem de illarum collectionibus dant notitiam, non referunt quae sit uniuscujusque concionis materia: 2.º eo quod in auctoribus, ex quibus hujusmodi notitiae desumuntur, non constant omnes antiquiores conciones typis editae, unde P. Florencia non asserit se adducere omnes typis editas conciones de B. M. V. de Guadalupe, sed illas de quibus notitiam habuit; (1) atque etiam constat Fr. Augustinum Betancurt, qui Provinciae Mexicanae S. Francisci Chronicam scripsit, de multis typ. ed. concionibus non dare notitiam, eo quod sui Praelati praecepto impeditus fuit ne inter suae Provinciae scriptores de illis mentionem faceret, qui unam concionem typis mandaverant. En verba praedicti Betancurt. "Muchos de los que habían impreso un sermón se borraron del Catálogo de escritores porque lo mandó el Prelado." (2) Fortasse inter omissas conciones, aliquae de B. M. V. de Guadalupe tractarunt. Dolendum maxime quod haec praeceperit Praelatus. Utinam de omnibus, non modo de typ. ed., sed etiam de manuscriptis concionibus, quae tunc asservabantur in monasteriis Franciscanae Provinciae, nobis notitia accurata in Chronica constaret, cum certum sit id fuisse moris quod franciscani quotannis in Tepeyaquensi Templo concionarentur! 3.º quia conciones, separatim typis editae, formant opuscula minutissima, quae facillime a lectoribus lacerantur, et tandem penitus intereunt.

Animadvertendum etiam maximam esse differentiam inter numerum concionum, quae typis eduntur, et concionum numerum absolutum. Quomodo hi duo numeri se habeant ad invicem non est possibile determinare. Plu-

(1) *Estrella del Norte de México*, cap. 34, núm. 362.

(2) *Menologio Franciscano. De los varones ilustres que con sus escritos honraron á la Provincia del Santo Evangelio*, ad finem.

rimae dicuntur conciones: de iis paucae typis mandantur. Ex. g. in civitate Gadalaxara quotannis concionatur de B. M. V. de Guadalupe, in Metropolitana Ecclesia semel, in Guadalupensi templo singulis mensibus, in Seminarii Saccello, atque etiam in aliis templis, ubi ex Sacerdotum, vel ex fidelium devotione, festum Guadalupense celebratur, atque etiam in aliis templis extra ipsam civitatem archiepiscopalem: veruntamen ex tot concionibus singulis annis habitis ad populum, raro typis aliqua mandatur. Nec dubitandum quod hoc ipsum constanter retro actis temporibus acciderit. Et quod attinet ad antiquiora tempora, dissertis verbis testatur P. Florencia conciones multas non fuisse typ. editas: postquam enim narravit illas conciones, de quibus utpote typis editis notitiam habuit, adjunxit: "Muchos más (sermões) se hubieran impreso, dignos de la luz pública, si como hay en México y en toda la Nueva España abundancia de escogidos oradores, no hubiera tanta carestía en las imprentas." (1) Et notandum has conciones, quas Florencia dicit multo plures, *muchas más*, non esse nisi politiones, *dignas de la luz pública*, unde patet concionum integrum numerum fuisse multo majorem.

Oportunum erit aliquas dare notitias circa conciones guadaluenses antiquiores. Ex verbis citatis P. Florenciae constat usque ad annum 1686, quo ejus opus fuit approbatum, praepert typis editas conciones Guadalupenses quas narrat, alias plurimas jam ad populum habitas fuisse.

Non modo in tepeyaquensi Templo, verum etiam in aliis templis mos antiquus fuit de B. M. V. de Guadalupe quotannis concionari.

Anno 1680 suas constitutiones typis edere disposuit Congregatio Guadalupensis, in civitate Queretaro ins-

(1) Ubi supra.

tituta; atque in illis (cap. I. § 1.) praecipitur quod singulis annis die 12 Decembris solemniter celebretur Apparitio B. M. V. de Guadalupe, in qua solemnitate singulis annis concio haberetur ad populum. (1) Praedictae Constitutiones antea jam fuerant formatae: et licet quando typis fuerunt editae, in aliquibus fuerint reformatae, (2) non dubitandum morem concionandi de prodigio Guadalupensi non tunc Queretaro incepisse quando hae constitutiones fuerunt typis editae, sed antiquiorem fuisse.

Constat etiam in Metropolitana Ecclesia Mexicana capellam fuisse structam in honorem B. M. V. de Guadalupe, quam ornavit Dr. Bernardus Quezada: Guadalupensis coelestis Imaginis picturam posuit in ea, atque piam reliquit foundationem ut singulis annis festum B. M. V. de Guadalupe celebraretur, in quo ad populum concio haberetur. Haec narrat P. Florencia. (3) Prima concio, in hujus capellae dedicatione, dicta a P. Joanne a Sancto Michaelo, eaque typis edita fuit anno 1671, juxta Beristain. (4)

Simile festum stabilitum fuit in Ecclesia Cathedrali Angelopolitana in honorem Deiparae Virginis de Guadalupe, singulis annis celebrandum cum concione ad populum. (5) Fundatum fuit hoc festum a Doctore Joanne Garcia Palacio dum esset canonicus Ángelopolitanus: hic deinde Dignitatem obtinuit in eadem Angelopolitana Cathedrali, unde ad Metropolitanam Ecclesiam transivit, atque anno 1650 est praesentatus Episcopus: (6)

(1) Glorias de Querétaro, cap. 10.

(2) Glorias de Querétaro, ib.

(3) Estrella del Norte de México, cap. 31, núm. 332.

(4) Bibliot. art. S. Miguel P. Juan

(5) Florencia, Estrella del Norte de México cap. 31, núm.

333.

(6) Berist. Bibliot. art. Palacio. D. Juan Garcia.

unde apparet festum B. M. V. de Guadalupe Angelopoli fuisse ab ipso fundatum aliquot annis ante 1650.

In Tepeyaquensi Templo antiquitus fuisse consuetum de B. M. V. de Guadalupe quotannis non semel concionem haberi, testatur Betancurt in Chronica Provinciae Sancti Evangelii, (1) quae approbata fuit anno 1692: narrat enim in praedicto Templo singulis annis per dies aliquos festum celebrari in honorem B. M. V. de Guadalupe, atque die octavo concionem de jure ad Franciscanos pertinere, licet paucis ab eo tempore annis alii concionatores fuissent adducti, quod, ait ille, franciscanorum jus non ledit. Et Florencia in opere, cui titulus, *La Estrella del Norte de México*, (2) quod approbatum fuit anno 1686, narrat concionem quotannis mexicano sermone haberi in Tepeyaquensi Templo in festo ibidem in honorem B. M. V. de Guadalupe ab indis celebrari consueto; quae mexicana concio, vel a rectore, vel ab alio P. Jesuita Seminarii Sancti Gregorii, Mexicanae Linguae perito, dicebatur. Antiquam ibidem fuisse de Guadalupensi Virgine concionandi consuetudinem satis ostendit Florencia dum ait aliis temporibus splendide ejus festum fuisse celebratum, in choreis historicis, qui splendor erat diminutus, vel ob indorum diminutionem, vel ob ipsorum majorem paupertatem, vel quia pretiosae vestes, quibus ad illa opus habebant, jam interierant; quod non nisi longo tempore contingere poterat, cum indubium sit indos, ea, quibus ad talia festa indigent, summa cura servare; et postquam haec dicit P. Florencia, protinus addit quod in eo, quod ad Altaris cultum attinet, nihil esse imminutum; atque in illo festo haberi Missam, et Processionem, et concionem mexicano sermone: en ejus verba: "Pero ha quedado en su punto lo que toca al culto del

(1) Tom. 3, tract. 5, cap. 4, núm. 56.

(2) Cap. 30. núm. 326.

altar, Missa, Procecion y sermon en Mexicano." Patet ergo Missam, et Processionem, et mexicanam concionem, quando haec scripsit P. Florencia, non esse recen- ter inductas, sed consuetas fuisse ab antiquis tempori- bus in Tepeyaquensi Templo in festo B. M. V. de Gua- dalupe, quoniam asserit in iis integrum altaris cultum remanere, externo splendore diminuto, fortasse quia pre- tiosae vestes, choreis necessariae, temporis injuria in- terierant.

Antiquissima extitit confraternitas in Templo B. M. V. de Guadalupe ad Tepeyacatl, uti refert P. Florencia: at vero anno 1673 vel 1674 Confraternitas denuo institu- ta fuit; (1) in cujus constitutionibus, ab Archiepiscopo Mexicano approbatis, commendatur Sacerdotibus, qui in ipsa Confraternitate annumerabantur, ut superpelliceo induti, die 12 Decembris, singulis annis, adessent Missae, et concioni, et aliis, quae praedicto die in Tepeyaquen- si Templo peragebantur in honorem B. M. V. de Gua- dalupe. (2)

Anno 1675 Summus Pontifex Clemens X indulgen- tias perpetuas eidem Confraternitati concessit, conscius, absque dubio, ipsius Confraternitatis constitutionum, atque inter alias, indulgentiam plenariam concessit con- fratribus, qui Guadalupense Templum visitarent die 12 Decembris. (3) Eo autem die, ut supra dictum est, con- cio habebatur ad populum, confratribus in Templo con- gregatis, coram coelesti Imagine B. M. V. de Guada- lupe.

Anno 1629, cum causa inundationis, quam Urbs Mexi- cea tunc passa fuit, Sacra Imago B. M. V. de Guadalupe e suo templo ad Metropolitanam Ecclesiam Mexicanam

(1) Estrella del Norte de México, cap. 35, núm. 364.

(2) Florencia, ib. núm. 365, ubi constitutiones Confrater- nitatis inserit.

(3) V. Florencia, ubi supra, núm. 366. et seq.

fuisset delata, facultas facta fuit religiosis B. M. V. de Mercede ut in honorem B. M. V. de Guadalupe in Altare majore Metropolitanae Ecclesiae, ubi Sacra Imago fuit collocata, Missam solemniter celebrarent, atque etiam so- lemniter Vesperas cantando, et concione ad populum il- lam honorarent. Ita Boturini, (1) qui asserit se de iis noti- tiam sibi sumpsisse ex capitularibus libris ipsius Metro- politanae Ecclesiae. Cabrera Quintero (2) textum hujus concessionis adducit, in quo de concione non legitur ex- pressa concessio: sed hoc fortasse, eo quod ad concionan- dum in Metropolitana Ecclesia non erat necessaria con- cессio specialis Capituli ipsius Ecclesiae: Boturini autem, vir rerum nostrarum peritus, expresse loquitur de con- cione. Et revera, quis credat in illis angustiis, et in devo- tissimo, atque solemniter cultu B. M. V. de Guadalupe ad mutos ejus opem implorandam tunc exhibito, conciona- tores permansisse? Ipse cultus solemnissimus, et devo- tissimus in tanta tribulatione conciones frequentes de- monstrat.

Ex juridico processu adversus P. Bustamante (de quo in solut. objec.) anno 1556, constat Rmum Montu- far, qui fuit secundus Archiepiscopus Mexicanus, de Virgine de Guadalupe concionari illis temporibus. Hu- jus processus compendium habetur in opere cui titulus, *Santa Maria de Guadalupe, Patrona de los mexicanos*, num. 478, et sequentibus.

Ex his constat antiquissimam esse consuetudinem concionandi de B. M. V. de Guadalupe. Fortasse in obs- curo Archivorum alia latent de hac re antiqua docu- menta, quae hac eadem de causa adduci non possunt. At- que insuper notum est plura antiqua esse amissa ad res nostras pertinentia.

(1) Catálogo del Museo Indiano, § 36. núm. 5.

(2) Escudo de Armas de México, lib. 3, cap. 18, núm. 713.

AD ARGUMENTA 9 ET 10.

Explanatio et comprobatio historica.

SECTIO PRIMA.

De cultu B. M. V. de Guadalupe in Mexicana Natione a tempore Apparitionis, necnon de his, quae ab Episcopis acta sunt in honorem ipsius Deiparae de Guadalupe, et in ejus Apparitionis comprobationem.

Notandum ante omnia ipsam consuetudinem antiquissimam concionandi de B. M. V. de Guadalupe continuum ejus cultum ostendere, necnon et continuum exercitium Pastorum auctoritatis in confirmationem Apparitionis, quoniam consensu Pastoribus, atque etiam ipsis audientibus, aut concionantibus, haec inducta est, et servatur consuetudo: atque etiam ex multitudine auctorum, qui de Apparitione libros ediderunt, praevia Ordinariorum licentia, ejusdem pastoralis auctoritatis in favorem Apparitionis probatur exercitium.

Antequam ad alia procedamus, optimum erit de antiquitate cultus B. M. V. de Guadalupe testimonium prae oculis ponere irrefragabile, utpote ab inimici ore vi veritatis extortum. Hoc est testimonium D. Joannis Baptistae Muñoz, Guadalupensi Apparitioni adversarii, ea ipsa in Dissertatione, in qua Apparitionem impugnat. Ait ergo num. 26: "Empezó sin duda (este culto) á pocos años de la conquista de México. Alude á él Bernal Diaz del Castillo, uno de los conquistadores, y si bien escribía bastantes años adelante; pero habla como de cosa recibida y corriente por algun tiempo. El segundo Arzobispo de México D. Fray Alonso de Montufar, que llegó á su Diócesis por Junio de mil quinientos cincuenta y cuatro, ya encontró muy difundida la devocion á la Virgen de Guadalupe, venerada en una hermitilla á donde acudía la piedad de los fieles con tales limosnas que

le sufragaron para costear una decente Iglesia y consignar anualmente seis dotes de á trescientos pesos para casar huérfanas. Dícelo su sucesor D. Pedro Moya de Contreras en papel que se conserva original entre los de aquel Santuario. En tiempo de este Arzobispo que fué consagrado en México el cinco de Diciembre de mil quinientos setenta y cuatro, crecieron notablemente la devocion y las limosnas, como aparece por la carta del Virey, cuyo capítulo copié arriba; de modo que hubo caudal para comprar rentas, poner en corriente los dotes de las huérfanas, que al parecer no lo habían estado, y mantener dos clérigos." (1)

His annotatis ad specialia procedamus.

Ut pius neophytus Joannes Didacus palliolum suum explicuit coram Mexicano Antistite, et rosis, et floribus decidentibus, Deiparae Coelestis Imago de Guadalupe mirabiliter in palliolo depicta visa fuit, statim et Antistes ipse, et qui ibi aderant, flexis genibus Deiparam in sacra illa Imagine venerati sunt: Antistes autem postquam Beatissimam Virginem piissime veneratus, et deprecatus est, palliolum, in quo depicta apparuit, de indi collo solvit, et in Episcopalis domus Oratorio collocavit. (2)

Ut fidelium devotioni fieret satis, felicissimus Antistes mirabilem Imaginem é Sacello episcopali in Templum majus Mexiceum deduxit, quo confluit tota civitas, mi-

(1) V. haec Dissertatio in initio operis cui titulus, *Apología de la Aparición de Nuestra Señora de Guadalupe de México*, auctore D. Josepho Michaele Guridi Alcoser.

(2) Certissima haec habentur apud autores: V. Narratio mexicano idiomate a Ludovico Lazo de la Vega typ. edita, necnon et Narrationes P. Matthaei de la Cruz, et Ludovici Becerra Tanco; et etiam alij auctores,